

PSYKEN OG RUSMIDDELBRUG – TI ÅRS FORSKNING I MISBRUG OG PSYKISKE PROBLEMER

Økonomiske problemer, ustyrlig adfærd og hemmelighedskræmmeri synes at være gode forklaringer på, at mennesker med afhængighed af stoffer eller alkohol ofte har det svært.

AF MORTEN HESSE & BIRGITTE THYLSTRUP

Hvad er sammenhængen mellem psyke og stofbrug? Bliver mennesker misbrugere af at have en bestemt psyke? Eller udvikler mennesker en bestemt psyke som følge af afhængighed af stoffer eller alkohol? Disse spørgsmål har stor betydning for alt arbejde med at hjælpe mennesker med stof- og alkoholproblemer og for alt arbejde med at forebygge rusmiddelproblemer.

Påvirker rusmiddelbrug psyken?

Det er tydeligt for enhver, at mennesker forandrer ad-

færd, tænkning og reaktionsmønstre, når de påvirkes af stoffer som alkohol, cannabis eller amfetamin. Det er jo netop derfor, man indtager stoffer!

Et amerikansk studie fulgte således 149 mænd med misbrug og deres samlevende kvindelige partnere gennem dagbøger. Både mænd og kvinder blev spurgt om vold og om tidspunkt for brug af forskellige stoffer. Forskerne sammenholdt mændenes beskrivelse af stofbrug og kvindernes beskrivelse af vold og fandt, at brug af alkohol eller kokain, men ikke cannabis eller opiater ofte gik forud for, at manden var fysisk voldelig over for partneren^[1]. De fleste af disse grovheder fandt

sted inden for to timer efter, at stoffet var indtaget.

Sådanne undersøgelser rejser det spørgsmål, om ikke den adfærd, man ser hos misbrugere, kan forklares med virkningen af de stoffer, de indtager. Hertil kommer, at misbrug er stigmatiserende, og at der derfor er gode grunde til at forsøge at holde misbruget hemmeligt i mange sammenhænge^[2, 3].

Endelig er stoffer dyre! Det fører mennesker med et stofproblem ud i økonomisk uføre, når de først er afhængige af stofferne, og det giver stor risiko for kriminalitet. Således er afhængighed af stoffer som heroin og amfetamin ofte forbundet med berigelses-kriminalitet^[4].

De økonomiske problemer, den ustyrlige adfærd og hemmelighedskræmmeriet synes at være gode forklaringer på, at mennesker med afhængighed af stoffer eller alkohol ofte har det svært.

Før misbruget: generne, fødslen og barndommen

Endelig er der barndommen. Skyldes problemer med stoffer eller alkohol, at man har haft vanskeligheder i barndommen? Barndommen består af tre vigtige elementer:

- Den krop, man er født med. Dette inkluderer genetiske og epigenetiske faktorer, moderens graviditet og selve fødslen.
- De forhold, som man fra en helt tidlig alder udvikler til andre mennesker. Det vigtigste synes her at være forholdet til den primære tilknytningsperson helt fra fødslen.
- Forholdet til kammerater og den plads, man får i skolesystemet.

Genetiske faktorer er meget veldokumenterede for afhængighed. Tvillingestudier giver især robust støtte for, at afhængighed af alkohol og stoffer påvirkes af genetiske faktorer. Den nyeste forskning peger på, at når der er en arvelighed af misbrug, er det primært personlighedstræk som impulsivitet, behov for stimulation og aggressivitet, der arves^[5]. Disse personlighedstræk bliver senere risikofaktorer for eksperimenteren med stoffer og senere udvikling af problemer med stoffer og alkohol.

Men før man når frem til stofferne, er der relationerne til andre. Trygheden ved forældrene, helt fra den tidligste barndom, er en tryghed, som danner udgangspunktet for senere relationer til andre. Vi

ved ikke meget om forholdet mellem tilknytning og senere alkohol- og stofproblemer, men det er sandsynligt, at det forhold, der eksisterer mellem barn og forældre igennem opvæksten, har stor betydning for udviklingen.

Hvad vi til gengæld ved ganske meget om, er forholdet til kammerater. De første tegn på de problemer, som bliver til misbrug i ungdommen, er aggressiv adfærd over for kammerater, som kan spores i børnehaveralderen. Aggressiv adfærd udløser kammeraternes afvisning, og dette medfører senere udgrænsning og valg af andre aggressive kammerater^[6, 7]. Men hvis barnet forbliver en del af fællesskabet, så forsvinder den aggressive adfærd, og den senere risiko for misbrug mindskes.

Så et aggressivt barn kan altså beskyttes mod at udvikle misbrug senere ved at blive inkluderet i et socialt fællesskab.

Samlende bemærkninger

Hvad er hønen, og hvad er ægget i misbrug og psykisk sygdom? Hvis man holder op med at drikke eller tage amfetamin og kokain, bliver man med stor sandsynlighed mindre aggressiv og voldelig. Hvis man hjælper børn med aggressiv adfærd til at blive del af fællesskabet, får de mindre risiko for at få misbrug. Den aggressive adfærd og den skrøbelige psyke er som oftest til stede forud for udviklingen af misbruget. Men den forværres også af misbruget. ■

LITTERATUR

1. Fals-Stewart, W., J. Golden & J.A. Schumacher: Intimate partner violence and substance use: A longitudinal day-to-day examination. *Addictive Behaviors*. 28(9): p. 1555-1574. 2003.
2. Ghitza, U.E., D.H. Epstein & K.L. Preston: Nonreporting of cannabis use: Predictors and relationship to treatment outcome in methadone maintained patients. *Addictive Behaviors*. 32(5): p. 938-949. 2007.
3. Myrick, H. et al.: Clinical characteristics of under-reporters on urine drug screens in a cocaine treatment study. *American Journal on Addictions*. 11(4): p. 255-261. 2002.
4. Fridell, M. et al.: Antisocial personality disorder as a predictor of criminal behaviour in a longitudinal study of a cohort of abusers of several classes of drugs: Relation to type of substance and type of crime. *Addictive Behaviors*. 33(6): p. 799-811. 2008.
5. Gorwood, P. et al.: Genetics of dopamine receptors and drug addiction. *Human Genetics*. 131(6): p. 803-822. 2012.
6. Fite, P.J. et al.: The relation between childhood proactive and reactive aggression and substance use initiation. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 36(2): p. 261-271. 2008.
7. Prinstein, M.J. & A.M. La Greca: Childhood peer rejection and aggression as predictors of adolescent girls' externalizing and health risk behaviors: A 6-year longitudinal study. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 72(1): p. 103-112. 2004.